

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра східної філології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку

напрямок підготовки	доктор філософії
галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	035 Філологія
освітньо-наукова програма	Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство
статус дисципліни	дисципліна вільного вибору аспіранта

Форма навчання денна, вечірня, заочна
Навчальний рік 2020 – 2021
Семестр II
Кількість кредитів ЄКТС 3
Мова навчання українська
Форма підсумкового контролю залік

Розробник:

Рибалкін В. С., доктор філологічних наук, професор кафедри східної філології, Київський національний лінгвістичний університет.

Рецензенти:

Бондаренко І. П., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Валюх З. О., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології та славістики, Київський національний лінгвістичний університет.

Схвалено на засіданні кафедри східної філології, протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Валігура О. Р.
(ПБ)

Схвалено на засіданні вченої ради університету, протокол № 3 від «14» вересня 2020 р.

Голова вченої ради

(підпис)

Васько Р. В.
(ПБ)

1. Мета вивчення дисципліни – систематизація та поглиблення знань аспірантів про етапи становлення та історію розвитку сходознавства в Україні; специфіку наукових концепцій у вітчизняних сходознавчих та філологічних студіях; шляхи еволюції та сучасний стан сходознавчих досліджень в Україні та світі.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) становить **3** кредити ЄКТС, що дорівнює 90 год., у тому числі: лекції – 20 год; практичні заняття – 10 год; самостійна робота – 60 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

3.1. Знати :

- етапи становлення та історію розвитку сходознавства в Україні;
- етнографію східних народів, що проживають на території України;
- історичні, фольклорні, філологічні, етнографічні напрями сходознавчих студій в Україні;
- шляхи еволюції та сучасний стан наукових концепцій у галузі сходознавчих досліджень в Україні та світі;
- роль провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі сходознавчих студій;
- філологічні джерела вітчизняних і зарубіжних дослідників-сходознавців; праці видатних орієнталістів: китаїстів, арабістів, тюркологів, японістів, кореїстів; індологів тощо;
- стан сучасного сходознавства в Україні та у світі, передові концептуальні та методологічні знання в орієнталістиці.

3.2. Вміти:

- критично аналізувати наукові здобутки сходознавчої науки, розуміти передумови її становлення, розбудови, мати уявлення про сучасний стан та перспективи розвитку;
- розрізняти та використовувати терміносистеми сходознавчих досліджень, вироблені східними та західними традиціями;
- пояснювати та інтерпретувати результати сходознавчих досліджень з використанням наявних та власних теоретичних моделей;
- порівнювати, аналізувати, систематизувати мовні факти; працювати з автентичними джерелами та архівними документами; реферувати наукову літературу способом, що оптимально відповідає поставленому завданню;
- знаходити та опрацьовувати філологічні джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені проблемам сходознавства;
- проводити наукові дослідження та вирішувати проблеми у команді колег фахівців-сходознавців.

4. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» забезпечує наукове розуміння принципів побудови і проведення лінгвістичного дослідження з урахуванням шляхів еволюції та сучасного стану наукових концепцій у галузі сходознавчих досліджень в Україні та світі.

З метою раціонального й ефективного засвоєння інформації, стимулювання аспірантів до систематичної навчальної праці, посилення мотиваційного компоненту матеріал робочої програми з навчальної дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» організовано за трьома змістовими модулями.

Змістовий модуль I спрямований на поглиблення знань здобувачів про дорядянський період сходознавчих студій, розширення уявлень про проблематику тогочасних досліджень у галузях арабістики, гебраїстики, іраністики та індології; тюркології та кавказознавства; сино-тибетології, корейістики та японістики; досліджень Палеосибірського ареалу та афразійських студій.

У другому змістовому модулі окреслено шляхи розвитку сходознавчих студій під час радянського періоду в Україні, описано методи та проблематику досліджень у зазначених вище галузях.

Змістовий модуль III ознайомлює аспірантів зі станом розвитку національних лінгвістичних шкіл країн Близького Сходу та Північної Африки, поглиблює знання аспірантів з методів та проблем сучасних сходознавчих студій, відображених у працях вітчизняних та зарубіжних вчених-орієнталістів.

5. Завдання (цілі) навчальної дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» полягають у формуванні в аспірантів *компетентностей*, а саме:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі сучасних сходознавчих досліджень у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інноваційної діяльності з використанням комплексу міждисциплінарних даних.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність проводити наукові дослідження у галузі сходознавства.

ЗК 2. Здатність використовувати знання і практичні навички з мовознавчих дисциплін для поглибленого вивчення сучасних тенденцій і напрямів у філології.

ЗК 3. Здатність виступати перед аудиторією, дотримуючись норм усного мовлення та вимог наукового стилю.

ЗК 4. Здатність до критичного аналізу наукових здобутків сходознавчої науки, розуміння передумов та аспектів її становлення, розбудови, сучасного стану та перспектив розвитку в Україні і за кордоном.

ЗК 5. Здатність до оволодіння відповідним концептуальним і термінологічним апаратом, методологічним інструментарієм теоретичного та експериментального пізнання проблемних явищ у досліджуваних східних мовах.

Фахові компетентності:

ФК 1. Практичне використання знань про еволюцію та сучасний стан сходознавчих концепцій.

ФК 2. Критичний аналіз фахових наукових досліджень.

ФК 3. Здатність оперувати концептуальним та термінологічним апаратом сходознавчих студій.

ФК 4. Вміння застосовувати на практиці принципи сходознавчих досліджень при вирішенні лінгвістичних, літературознавчих, історичних та інших проблем.

ФК 5. Здатність до функціонально-комунікативного осмислення мови у процесі безпосередньої взаємодії з представниками різних суспільно-культурних ареалів.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)
Код	Результат навчання		
1.1.	Знати основні етапи становлення та історію розвитку сходознавства в Україні; етнографію східних народів, що проживають на території України, праці видатних орієталістів: китаїстів, арабістів, тюркологів, японістів; історичні, фольклорні, філологічні, етнографічні напрями сходознавчих студій в Україні, стан сучасного сходознавства в Україні та у світі, найбільш передові концептуальні та методологічні знання в орієталістиці.	Проблемний виклад, пояснювально-ілюстративний та частково-пошуковий методи: (лекції у форматі PowerPoint, обговорення матеріалу на практичних заняттях, проведення дискусій). Репродуктивний і дослідницький методи: (написання аспірантами рефератів за обраними темами), індивідуальні презентації аспірантів за обраними темами, дотичними до матеріалу курсу)	Тематичний контроль: індивідуальне і групове опитування
1.2.	Знати зміст основних мовознавчих підходів до встановлення концептуальних принципів аналізу мовних одиниць та мовленнєвих явищ у сучасній орієталістиці	Лекція з презентацією, практичне заняття	Експрес-контроль
2.1.	Уміти аналізувати і критично зіставляти погляди провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі сходознавчих студій, виокремлювати і формулювати ключові проблеми наукового дослідження та шляхи їх мовознавчого вирішення.	Лекція з презентацією. Практичне заняття	Експрес-контроль, Оцінювання роботи аспірантів в групах
2.2.	Уміти адекватно оцінювати вивчення системи та структури досліджуваної східної мови різними мовознавчими школами й напрямами, критично оцінювати їх витлумачення і використання в науковій літературі.	Аналіз мовленнєвого матеріалу за допомогою загальних і спеціальних лінгвістичних методів	Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів
3.1.	Здатність співпрацювати з іншими комунікантами для реалізації колективного професійного завдання. Soft skills: Креативність, навички публічного виступу, логічне і	Підготовка рефератів	Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів, Оцінювання індивідуальних і групових презентацій

	критичне мислення, проведення презентацій.		
4.1.	Автономність і відповідальність: освоєння надбань східних цивілізацій, самостійний аналіз джерел, ініціювання інноваційних комплексних проєктів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації, здатність розвиватися і самовдосконалюватися протягом тривалого часу, виконання завдань з дотриманням принципів академічної доброчесності.	Практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота	Перехресне оцінювання презентацій аспірантами, Тематичне поточне тестування, Експрес-контроль

7. Співвідношення очікуваних результатів навчання з дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання з дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
	Програмні результати навчання					
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.	+	+	+	+		
ПРН 3. Порівнювати і класифікувати різні наукові погляди у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати власні наукові досягнення і здобутки інших дослідників.	+	+	+	+		
ПРН 4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.	+	+	+	+		
ПРН 13. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, мислити абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.	+	+	+	+		
ПРН 14. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології	+	+	+	+		

(мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.						
ПРН 15. Застосовувати принципи організації й проведення комплексних теоретичних і експериментальних досліджень в сфері філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) з урахуванням відомих наукових розвідок, міжнародних стандартів і рекомендацій.	+	+	+	+	+	+
ПРН 16. Виявляти спільні та відмінні тенденції розвитку лінгвістики, літературознавства й перекладознавства.	+	+	+	+		

8. Система оцінювання результатів навчання (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів)

8.1. Форми та критерії оцінювання:

Семестрове оцінювання:

1. Оцінювання усних відповідей.

При оцінюванні усних відповідей на теоретичні питання враховується їхній обсяг і повнота, а також ілюстрування прикладами:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, повна, з доречними прикладами;
- оцінка 4: «добре» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, достатня, але без прикладів;
- оцінка 3: «задовільно» ставиться, якщо відповідь недостатня чи з помилками»;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо студент не відповідає на запитання.

2. Оцінювання тестових завдань.

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі 90-100 % правильних відповідей;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі 75-90 % правильних відповідей;
- оцінки 3: «задовільно» ставиться в разі 60-74 % правильних відповідей;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться в разі, якщо аспірант виконав завдання на 60 % і менше.

3. Оцінювання самостійної роботи.

При оцінюванні самостійної роботи враховуються обсяг виконаних завдань і якість їх виконання:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі бездоганного виконання всіх завдань;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі бездоганного виконання 75% завдань;
- завдання, виконане на 60-74%, заслуговує оцінки 3: «задовільно»;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо завдання виконане менше ніж на 60%.

Підсумкове оцінювання *Залік. Тест, контрольна робота, фронтальне опитування.*

Засоби діагностики успішності навчання: підготовка слухачами усних доповідей, модульна контрольна робота.

Умови допуску до заліку:

Відвідування лекцій і практичних занять, виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань.

8.2 Організація оцінювання:

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспіранта (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування практичних занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу аспіранта як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Отже, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Вона оцінюється в 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Ці оцінки трансформуються в *рейтинговий бал за МКР* у такий спосіб:

«відмінно» – 50 балів;

«добре» – 40 балів;

«задовільно» – 30 балів;

«незадовільно» – 20 балів;

Відсутність студента на МКР – 0 балів.

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

8.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89
Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0 – 59

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)		Кількість годин							
		Денна форма				Заочна/вечірня форма			
		Разом	у тому числі			Разом	у тому числі		
			лек ції	прак тичні	само стійна робота		лек ції	прак тичні	само стійна
Змістовий модуль 1. “Дорадянський” період сходознавчих студій: постаті, проблематика									
1	Тема 1. Зародження та розвиток досліджень з арабістики, іраністики, індології та гебраїстики.	9	2	1	6	9	2	1	6
2	Тема 2. Становлення досліджень з тюркології та кавказознавства.	9	2	1	6	9	2	1	6
3	Тема 3. Історія синології, тибетології, корейстики та японістики в Україні.	9	2	1	6	9	2	1	6
4	Тема 4. Формування та становлення досліджень Палеосибірського ареалу та Південно-Східної Азії.	9	2	1	6	9	2	1	6
	Разом за модулем 1	36	8	4	24	36	8	4	24
Змістовий модуль 2. Сходознавчі студії у радянський період									
5	Тема 5. Проблематика близькосхідних досліджень українського сходознавства за радянської доби.	12	3	1	8	12	4	2	8
6	Тема 6. Далекосхідні студії в УРСР. Постаті та проблематика.	12	2	2	8	12	2	1	8
7	Тема 7. Кавказ та Азія у працях вітчизняних сходознавців за Радянського Союзу.	12	3	1	8	12	2	1	8
	Разом за модулем 2	36	8	4	24	36	8	4	24
Змістовий модуль 3. Сучасний період сходознавчих студій: постаті, проблематика									
8	Тема 8. Арабістика, гебраїстика, іраністика та індологія у незалежній Україні.	6	2	0	6	9	2	1	4

9	Тема 9. Тюркологія, кримські студії та дослідження Кавказу після 1991 р.	6	1	1	3	6	1	1	4
10	Тема 10. Далекий Схід в українському академічному дискурсі доби незалежності.	6	1	1	3	3	1	0	4
	Разом за модулем 3	18	4	2	12	18	4	2	12
	Усього годин	90	20	10	60	90	20	10	60

10. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Бондаренко І. П., Комарницька Т. К. Актуальні напрями і проблеми сучасної лінгвістики: навч. посібник для студентів-сходознавців. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2014. 272 с.
2. Капранов С. В. Японознавство в Україні: головні етапи розвитку до 1991 року. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 344–352.
3. Кіктенко В. О. Нарис з історії українського китаєзнавства. XVIII – перша половина ХХ ст.: дослідження, матеріали, документи. Київ: Вид-во інституту сходознавства НАН України, 2002. 194 с.
4. Кірносова Н. А. Мовні зв'язки України та Китаю. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 243–354.
5. Комарницька Т. К., Комісаров К. Ю. Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: у 2 т. Т.1 Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 320 с.
6. Перебийнос В. І. Статистичні методи для лінгвістів. Вінниця: Нова книга, 2002.
7. Селіванова О. О. Загальні й лінгвістичні методи дослідження. *Лінгвістика: напрями та проблеми*. Полтава: Довкілля-К, 2008. С. 48–64.
8. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ: Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.
9. Скрипняк Ю. Д. Корейсько-українські мовні взаємозв'язки. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 293–312.
10. Сходознавство і візантологія в Україні в іменах: біобібліографічний словник / упорядники: Е. Г. Циганкова, Ю. М. Кочубей, О. Д. Василюк. Київ: Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ, 2011. 260 с.
11. Циганкова Е. Г. Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства Харківський центр. *Східний світ*. 2000. № 2. С. 81.
12. Циганкова Е. Г. Сходознавчі установи в Україні: Радянський період. Київ: Критика, 2007. 135 с.

Додаткова:

1. Бондаренко І. П. Японістика в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна

- монографія) / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 353–374.
2. Бондаренко І. П., Рижков А. Г. Корейська література в Україні. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 278–292.
 3. Введение в востоковедение. Общий курс / Под ред. Е. И. Зеленева, В. Б. Касевича. Санкт-Петербург: КАРО, 2011. 584 с.
 4. Киктенко В. А. Историко-философская концепция Джозефа Нидэма: китайская наука и цивилизация (философский анализ теоретических подходов). Москва: ИИЕТ РАН, 2009. 530 с.
 5. Концевич Л. Р. Корееведение. Избранные работы. Москва: Муравей Гайд, 2001. 640 с.
 6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля – К., 2006. 716 с.

11. Додаткові ресурси:

1. <https://www.brillonline.com/>
2. <https://www.aljazeera.net/news/science>
3. https://www.academia.edu/Documents/in/Oriental_Studies
4. <https://cmes.fas.harvard.edu/cmes-publications>
5. <https://eas.princeton.edu/research/dissertations>
6. <https://www.library.universiteitleiden.nl/>
7. <https://www.ames.cam.ac.uk/faculty-library/archive>
8. <https://oriental-studies.org.ua/uk/home/>
9. <https://www.jstor.org/>
10. <http://www.qu.edu.qa/ar/artssciences/deans-office/lct>
11. <http://www.personal-plus.net/159/482.html>
12. <https://oriental-world.org.ua/>